

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
๓ ถนนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

การรับรู้อันตรายของสารเคมีและพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของครอบครัว
ในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

ใบเฉพาะห้องค้นย้ข้อมูล
ภาคตะวันออกเฉียง

ปวีณา เรือนประเสริฐ

๒๓ เม.ย. 2546

163927

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

กันยายน 2545

ISBN 974-616-976-9

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาล
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ เดียววิเศษ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนิรัตน์ ภาครูป)

..... กรรมการ

(ดร.รัชณี สรรเสริญ)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ เดียววิเศษ)

..... กรรมการ

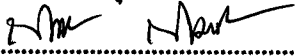
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนิรัตน์ ภาครูป)

..... กรรมการ

(ดร.รัชณี สรรเสริญ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กมลลาภ รัตนสังขธรรม)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิรพงษ์ กิรมนัส)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่...17...เดือน...กันยายน...พ.ศ. 2545

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณา ความเสียสละ และการให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. วรณี เดียววิเศษศ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณีนรัตน์ ภาครูป และ ดร. รัชณี สรรเสริญ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ช่วยตรวจแก้ไขข้อบกพร่องรวมทั้งให้กำลังใจ จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลาตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหาของเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างสูง ขอขอบพระคุณนายกเทศบาลเมืองมาบตาพุดและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในการอำนวยความสะดวกในการค้นและเก็บข้อมูลขอขอบพระคุณผู้นำชุมชนกลุ่มตัวอย่าง ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล และขอขอบคุณครอบครัวกลุ่มตัวอย่างที่เสียสละเวลาให้ข้อมูลทั้งหมด ซึ่งทำให้การวิจัยสำเร็จได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลบ้านฉาง ที่ให้โอกาสในการลามาศึกษาต่อในครั้งนี้ เพื่อการเพิ่มพูนความรู้แก่ผู้วิจัย และนำประโยชน์จากการเรียนรู้ไปใช้พัฒนางานของหน่วยงาน รวมทั้งขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้กำลังใจตลอดมา

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบุพการี และขอบคุณ พี่ น้อง และครอบครัว ที่สนับสนุน ส่งเสริม ให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน จนการศึกษาและการจัดทำวิทยานิพนธ์ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ปวีณา เรือนประเสริฐ

43911569 : สาขาวิชา : การพยาบาลครอบครัว ; พย.ม. (การพยาบาลครอบครัว)

คำสำคัญ : อันตรายของสารเคมี/พฤติกรรม การดูแลสุขภาพ/ครอบครัว

ปีพิมพ์ : เรือนประเสริฐ : การรับรู้อันตรายของสารเคมี และพฤติกรรม การดูแลสุขภาพ
ของครอบครัว ในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง (PERCEPTION OF
CHEMICAL HAZARDS AND HEALTH CARE BEHAVIORS OF FAMILIES IN
MAPTAPHUT INDUSTRIAL ESTATE, RAYONG PROVINCE) อ. ที่ปรึกษา :

วรรณิ์ เดียววิเศษ. Ph.D., นณิรัตน์ ภาครูป. ปช.ค., รัชณี สรรเสริญ. D.N.Sc. 105 หน้า

ISBN 974-616-976-9

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาาระดับการรับรู้อันตรายของสารเคมี ระดับ
พฤติกรรม การดูแลสุขภาพของครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้าน การรับรู้โอกาส
เสี่ยงต่อการได้รับสารเคมี การรับรู้ความรุนแรงของสารเคมี การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค
จากสารเคมี การรับรู้ความรุนแรงของโรคจากสารเคมี รายได้ครอบครัว การเจ็บป่วยของสมาชิก
ในครอบครัว การได้รับคำแนะนำจากบุคลากรวิชาชีพของหน่วยงานต่าง ๆ และการเจ็บป่วยของ
เพื่อนบ้านใกล้เคียงจากสารเคมี กับพฤติกรรม การดูแลสุขภาพของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา
คือครอบครัวที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำนวน 200
ครอบครัว เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ครอบครัวจำนวน 3 ชุด ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของ
ครอบครัว การรับรู้อันตรายของสารเคมี และพฤติกรรม การดูแลสุขภาพของครอบครัว วิเคราะห์
ข้อมูลโดยใช้ สถิติพรรณนา สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ

ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวมีการรับรู้อันตรายของสารเคมีในระดับดี มีพฤติกรรม การ
ดูแลสุขภาพโดยรวมของครอบครัวอยู่ในระดับดี การได้รับคำแนะนำจากบุคลากรวิชาชีพของ
หน่วยงานต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การดูแลสุขภาพโดยรวมของครอบครัว ปัจจัย
ทั้งหมดไม่สามารถร่วมทำนายพฤติกรรม การดูแลสุขภาพโดยรวมของครอบครัว แต่เมื่อแยก
พฤติกรรม การดูแลสุขภาพของครอบครัวเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมทำนาย
พฤติกรรม การตรวจสุขภาพประจำปี และพฤติกรรม การป้องกัน การได้รับสารเคมีด้านผิวหนังได้
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีอำนาจทำนายร้อยละ 10.4 และ 11.2 ตามลำดับ

43911569 : MAJOR : FAMILY NURSING ; M.N.S. (FAMILY NURSING)

KEYWORD : CHEMICAL HAZARDS/HEALTH CARE BEHAVIORS/FAMILIES

PAWEENA REUNPRASERT : PERCEPTION OF CHEMICAL HAZARDS
AND HEALTH CARE BEHAVIORS OF FAMILIES IN MAPTAPHUT INDUSTRIAL
ESTATE, RAYONG PROVINCE : THESIS ADVISOR : WANNEE DEOISRES, Ph.D.
(NURSING), MANEERAT PHAKTOOP, Ph.D. (DEMOGRAPHY), RACHANEE SUNSERN,
D.N.Sc. 105 P. ISBN 974-616-976-9

The purposes of this study were to assess the perception of chemical hazards, and health care behaviors of families, and to examine the relationship between perceived susceptibility on chemical exposures, perceived seriousness of chemical agents, perceived susceptibility on chemical diseases, perceived seriousness of chemical diseases, income, illness of family members, health education from professional personnel and illness of neighbourhood from chemical exposure with health care behaviors of families. The sample consisted of 200 families in Maptaphut, Mueang District, Rayong Province. The instrument used in this study included a structured interview questionnaire of family background, perception of chemical hazards, and health care behaviors of families. Descriptive statistics, Pearson's product moment correlation coefficient and simultaneous multiple regression were used to analyze the data.

The findings of this study revealed that perception of chemical hazards and health care behaviors of family were rated at a good level. The correlation between variables were found that receiving health education from professional personnel was related to overall health care behaviors of families. The combination of all factors was not statistically predictive overall health care behaviors of families. However, all factors were statistically predictive check-up behaviors and health preventive behaviors in skin protection.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	4
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
อันตรายของสารเคมีต่อสุขภาพ	10
พฤติกรรม การดูแลสุขภาพของครอบครัว.....	13
แนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ.....	18
ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การดูแลสุขภาพของครอบครัว	21
กรอบแนวคิดการวิจัย	27
3 วิธีดำเนินการวิจัย	28
รูปแบบการวิจัย	28
ประชากรเป้าหมาย	28

บทที่	หน้า
กลุ่มตัวอย่าง	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	29
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล	34
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
4 ผลการวิจัย.....	36
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกของครอบครัวผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และ ข้อมูลทั่วไปของครอบครัว.....	37
ส่วนที่ 2 ระดับการรับรู้อันตรายของสารเคมี	45
ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของครอบครัว.....	47
ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษากับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ของครอบครัวทั้ง โดยรวมและรายด้าน	48
ส่วนที่ 5 ผลการทดสอบอำนาจการร่วมทำนายและอิทธิพลของตัวแปรต้นต่อ ตัวแปรพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของครอบครัว.....	52
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	60
สรุปผลการวิจัย.....	60
อภิปรายผล	63
ข้อเสนอแนะ	68
บรรณานุกรม	70
ภาคผนวก.....	78
ภาคผนวก ก	79
ภาคผนวก ข	89
ภาคผนวก ค	93
ภาคผนวก ง.....	96
ภาคผนวก จ.....	100

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	การแปลผลแบบสัมภาษณ์การรับรู้อันตรายของสารเคมี..... 31
2	การแปลผลแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของครอบครัว..... 32
3	ความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ครอบครัว..... 34
4	คุณลักษณะทางประชากรและสังคมของสมาชิกครอบครัวผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพในครอบครัว ระดับการศึกษาและอาชีพ (N = 200).. 37
5	คุณลักษณะทางประชากรและสังคม ของครอบครัว จำแนกตาม ชนิดของครอบครัว จำนวนสมาชิก ศาสนา รายได้ และระยะเวลาในการพักอาศัยในเขตมาบตาพุด (N = 200) 39
6	ความสนใจติดตามข่าวปัญหาการรั่วไหลสารเคมีในพื้นที่ (N = 200) 40
7	การได้กลิ่นสารเคมีของครอบครัวได้รับ ในรอบ 1 สัปดาห์ และในรอบ 1 วัน 41
8	การได้รับคำแนะนำ เกี่ยวกับอันตรายของสารเคมีและการดูแลสุขภาพของครอบครัว ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา 43
9	ภาวะการเจ็บป่วย ของสมาชิกครอบครัว 44
10	การเจ็บป่วย ของเพื่อนบ้านใกล้เคียงจากสารเคมี 45
11	การรับรู้อันตรายของสารเคมี 46
12	พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของครอบครัว 48
13	ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรที่ศึกษาแต่ละตัว กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ของครอบครัวโดยรวม 49
14	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาแต่ละตัว กับพฤติกรรมการป้องกัน การได้รับสารเคมีด้านอาหารและน้ำดื่ม 49
15	ความสัมพันธ์ ระหว่าง ตัวแปรที่ศึกษาแต่ละตัว กับพฤติกรรมการป้องกัน การได้รับสารเคมีด้านหายใจ 50
16	ความสัมพันธ์ ระหว่าง ตัวแปรที่ศึกษาแต่ละตัว กับพฤติกรรมการป้องกัน การได้รับสารเคมีด้านผิวหนัง 51

บทที่

หน้า

ภาคผนวก ฉ.....	103
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	105

17	ความสัมพันธ์ ระหว่าง ตัวแปรที่ศึกษาแต่ละตัว กับพฤติกรรมการตรวจสุขภาพประจำปี	51
18	ความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาแต่ละตัวกับพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติด	52
19	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คอลลอยพหุคูณของตัวแปรทำนายพฤติกรรม การดูแลสุขภาพของครอบครัวโดยรวม (N = 200)	54
20	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คอลลอยพหุคูณของตัวแปรทำนายพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีด้านอาหาร และน้ำดื่ม (N = 200)	55
21	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คอลลอยพหุคูณของตัวแปรทำนายพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีด้านหายใจ (N = 200)	56
22	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คอลลอยพหุคูณของตัวแปรทำนายพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีทางผิวหนัง (N = 200)	57
23	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คอลลอยพหุคูณของตัวแปรทำนายพฤติกรรม การตรวจสุขภาพประจำปีของครอบครัว (N = 200)	58
24	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คอลลอยพหุคูณของตัวแปรทำนายพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติด (N = 200)	59
25	แบบสัมภาษณ์การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการได้รับสารเคมี	90
26	แบบสัมภาษณ์การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรครจากสารเคมี	90
27	แบบสัมภาษณ์การรับรู้ความรุนแรงของสารเคมี	91
28	แบบสัมภาษณ์การรับรู้ความรุนแรงของโรครจาก สารเคมี	91
29	แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมดูแลสุขภาพของครอบครัว	92
30	คะแนนเฉลี่ยการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการได้สารเคมี (N = 200)	94
31	คะแนนเฉลี่ยการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรครจากสารเคมี (N = 200)	94
32	คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความรุนแรงของสารเคมี (N = 200)	95
33	คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความรุนแรงของโรครจากสารเคมี (N = 200)	95
34	คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีด้านอาหารและน้ำดื่ม (N = 200)	97

ตารางที่	หน้า
35 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีด้านผิวหนัง (N = 200).....	98
36 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีด้านหายใจ (N = 200).....	98
37 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการตรวจสุขภาพประจำปี (N = 200)	98
38 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติด (N = 200).....	99
39 ค่า tolerance และ VIF ของตัวแปรอิสระ	101
40 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน(r) แสดงค่าสัมพัทธ์ภายในระหว่างตัวแปร ที่ศึกษา	102

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมดูแลสุขภาพของบุคคล.....	20
2 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	27